

Glem ikke!

Julen nærmer sig. Her Præstø Kirke som spejlbillede i den store tromme.
Udgivet af Andreas Jensen omkring 1910.

Indhold:	Side		Side
Redaktion & forening . .	2	Rasmus Berg? - Hvem	
Kommende arrange-		er han?	4
menter	2	Det sidste Slægtled	5
Formand træder tilbage		Detaljens mester	14
i utide	3	Thorborgs Mejeri	15
		Årets julekort	16

**Præstø Lokalhistoriske Arkiv &
Lokalhistorisk Forening for Præstø Kommune**

Præstø Lokalhistoriske Arkiv

Styrelsen:

Formand: Søren Kæregaard
Arkivleder: Elsie Björklund
Næstform.: Keld Nørreslet
Kasserer: Ole Fog
Medl.: Frits Fabricius,
Bent U. Mortensen, Gurli Z. Nielsen,
Knud Skovbæk.
Foreningens rep.: Ole E. Hansen

Kom.valgt: Niels True

Arkivets åbningstider:

Mandag kl. 17-19 &
1. lørdag i måneden
kl. 10.00 – 12.00
på Præstø bibliotek
Lindevej 45
tlf. 55 99 18 88

Lokalhistorisk Forening for Præstø Kommune

Bestyrelsen:

Formand: Bent U. Mortensen
Næstformand: Ole E. Hansen
Kasserer: Kim C. Pedersen
Sekretær: Steffen Lyng
Sørensen

Bestyrelsen i øvrigt:

Allan Capion
Foreningens repræsentant i arkivets
styrelse:
Ole E. Hansen
Suppleanter:
Jens Bjerre Tybjerg

Udgivere:

Præstø Lokalhistoriske Arkiv &
Lokalhistorisk Forening for Præstø
Kommune

Redaktion:

Ansvarshav.: Bent U. Mortensen
Øvrige: Elsie Björklund, Ole E.
Hansen & Jens Bjerre Tybjerg.

Har du stof til bladet eller kommentarer til artiklerne, hører vi gerne fra dig. Ring til Bent U. Mortensen
55 99 17 55

– eller kig ind på arkivet!

Kommende arrangementer:

Torsdag den 6.2.2003: Generalforsamling på Biblioteket kl. 19.30

Vedrørende arrangementer i 1. halvår af 2003: På indeværende tidspunkt ligger intet fast. En ny bestyrelse vil naturligvis informere så tidligt som muligt om aktuelle projekter.

Den siddende bestyrelse har drøftet forskellige muligheder, således at en ny bestyrelse ikke helt lades i stikken og forventer i øvrigt ikke afgørende ændringer i den førte politik.

God jul og godt nytår!

Formand træder tilbage i utide!

En sæson er atter afsluttet og næste arrangement bliver generalforsamlingen, som bestyrelsen allerede men dog forventeligt har fastlagt til torsdag den 6. februar 2003.

Atter må vi fra bestyrelsens side sige tak for et godt år. Vi har ramt interessepunkter, som mange har kunnet slutte op om i årets løb, og vi har til hvert eneste arrangement mødt en fantastisk opbakning fra medlemmernes side og et smukt til tider overvældende fremmøde af medlemmer og gæster til de forskellige arrangementer.

Tak for det!

I det år, der ligger lige for og er Præstø Købstads jubilæumsår vil der ske ændringer i arbejdet forårsaget af rokeringer i Præstø Lokalhistoriske Arkiv.

Elsie Björklund, som gennem de sidste mange år har været ansvarlig leder i arkivet, ønsker at træde tilbage fra sin ansvarsfulde post som arkivleder og få lov til at koncentrere sig om interessante arkiveringsopgaver frigjort fra det

tyngende og til tider stressende job som ansvarlig leder.

Heldigvis ønsker Elsie at fortsætte i arkivet og som nævnt tage vare om forefaldende opgaver. Det ville være svært for arkivet at undvære Elsie's indsigt og ekspertise på området.

I hendes sted er det blevet besluttet, at undertegnede skal indtræde som arkivets leder. Et tilbud jeg noget nølende har taget imod på grund af det store ansvar, der er forbundet hermed.

På trods af at jeg er genvalgt på lokalhistorisk forenings generalforsamling i februar i år, vil jeg således her melde min udtræden af bestyrelsen til den kommende generalforsamling efter kun at have fungeret i en del af den periode, jeg er valgt for – altså udtræden i utide!!

I alt har jeg nu gennemført tre år som formand for foreningen og må konstatere, at det vil være umuligt for mig personligt at løfte begge job på forsvarlig vis. Arbejdet vil være for stort.

Det er svært at træde ud i utide. Arbejdet i foreningen er interessant og udviklingen i foreningen har været positiv. Vi kan konstatere medlemsfremgang og som nævnt tidligere fin tilslutning til foreningens arrangementer.

Der er nu så stor en medlemskreds og så mange aktive medlemmer, at det må være muligt at finde folk, der ønsker at træde ind i bestyrelsesarbejdet og medvirke til foreningens trivsel og udvikling – måske for en forud klart udmeldt kortere periode.

Arbejdet er interessant, og man træffer i arbejdet masser af positive og interessante mennesker, – men det er et arbejde, og det skal

naturligvis udføres.

Med en aktiv bestyrelse, der forstår at fordele arbejdet fornuftigt imellem sig, er det på den anden side ikke i sig selv uoverkommeligt.

Bestyrelsen har en god og positiv tone og praktiserer et godt og tillidsfuldt samarbejde.

Velkommen i et interessant arbejde i et hjørne af historien!

Det forholder sig således, at forening og arkiv altid i den tid, de har eksisteret sammen, har haft et godt og tæt samarbejde. Jeg vil gøre mit til at dette gode samarbejde kan fortsætte i tiden, der kommer. Bent U. Mortensen

---

Rasmus Berg - Hvem er han?

I arkivets besiddelse eksisterer som nævnt i sidste nummer af "Glem ikke!" et renskrevet manuskript af Rasmus Berg, der bærer titlen Præstø's Historie. Bogen er maskinskrevet af arkivets egentlige fader overlærer Harry Hansen, der havde sit virke i Præstø som lærer i mange år. Harry Hansen blev pensioneret omkring 1970. Harry Hansen har formodentlig renskrevet manuskriptet omkring

1973, hvor det er afleveret til arkivet.

Rasmus Berg ved vi meget lidt om. I sidste nummer af "Glem ikke" bragte vi et par sider af bogens sidste kapitel. Rasmus Berg skrev en del artikler om Præstø og boede i en årrække på Kristinelund. Han figurerer ikke noget sted som egentlig forfatter eller historiker.

Imidlertid har han produceret denne skildring af Præstø's historie og for at yde ham lidt retfærdighed og gøre opmærksom på

hans eksistens gengiver vi her afslutningskaptlet "Det sidste Slægtled" fra hans manuskript i sin fulde udstrækning.   bm

Rasmus Bergs Præstøhistorie. Kapitel 8.

De sidste Slægtled.

Uagtet Valgordningen i Kommunallovene af 31. Marts 1860 og dens Afløser af 26. Maj 1868 ikke var saa demokratisk som Tidens Tankegang i det hele fordrede det og navnlig ikke var i Overensstemmelse med Aanden i 5. Juni Grundloven, saa var den for saa vidt stemmende med den Opfattelse, som gennemgaaende raadede i de danske Købstæder paa den Tid. Bybefolkningen havde rejst sig mod Bønderne, og Bondevenepartiet – det senere Venstre – baade fordi man mente at staa over dem i Dannelse og Udvikling, og fordi man økonomisk og politisk havde Interesser, der paa mange Maader afveg fra dem, der var raadende paa Landet.

Intet kunde dog hindre den Udvikling, man var inde i, og som gik ud paa at tilintetgøre de gamle Standsforskelligheder til Fordel for den personlige Frihed.

Stor vækst i indbyggertal.

Ogsaa i Præstø mærkedes Tidens Strøm. Alene den Omstændighed, at Indbyggertallet i Tidsrummet fra 1834 til 1870, altsaa i Løbet af en god Menneskealder, var bleven fordoblet, nemlig fra 714 til 1413, var et talende Tegn.

Hvad var Aarsagen hertil? Dybest set naturligvis en helt forandret aandelig Indstilling hos Menneskene. Man kunde ikke længer finde sig i at blive staaende indenfor de gamle rammer og nøjes med saa vidt muligt at holde paa status quo. Det enkelte Individ vilde fri sig for de Baand, som hidtil havde holdt det fast ved Stand og Bestilling og hver for sig skabe nye Veje.

Det var denne Opfattelse, de store Landboreformer i det 18. Aarhundrede, og i det 19. – efter de onde Aar efter Englandskrigen og Statsbankerotten var overstaaet –

førte til Grundloven og Næringsfriheden.

Grønvolddynastiet.

Dermed var alle de Skranker faldne, som hidtil havde hindret den enkeltes frie Bevægelse. I Præstø er Dynastiet Grønvold, H. C.

Grønvold og hans Søn H. P. L. Grønvold et talende Eksempel paa, hvorledes der nu kunde skabes og virkes. Det er ikke for meget sagt, at denne Slægt ved sit Initiativ og sin Dygtighed hævede sig højt op over de andre Næringsdrivende i Byen og viste Vejen og Retningen, der skulde slaas ind paa.

Købmand med uddannelse.

I det Tidsrum, vi nu gaar over til at beskæftige os med, var det Grønvolds Efterfølger Hans Vandel Tolderlund og senere dennes Søn A. F. Tolderlund og efter ham igen Anton Petersen, der fortsatte. H. V. Tolderlund var født den 10. Januar 1836 i Valensved ved Næstved. Alene ved sin Uddannelse viste han, at man gik ad nye Baner. Han gennemgik saaledes baade Realskolen og Handelsskolen og tog Eksamen som Vekselmægler. 1862 nedsatte han sig som Købmand i Næstved, men overtog 1871 den Grønvoldske Forretning i Præstø.

Det er næsten en selvfølge, at han 1874 kom ind i Byraadet og indtog en førende Stilling i dette, ligesom han tog Initiativet til oprettelsen af Banken og var med i alle Fremskridt, der foretoges i Byen.

Dygtige Mænd i Byens Raad.

Naturligvis var der foruden Tolderlund en hel Række andre Mænd, som hver for sig ydede en Indsats. Nævnes kan saaledes Apoteker Aarsleff, Købmændene Møller, Mørkeberg og Lundh o. fl., der som Byraadsmedlemmer tog virksom Del i Byens Styrelse.

Byens Raad tager initiativet.

Det karakteristiske for denne i den Tid, vi nu giver os af med er, at det tidligere Embedsstyre gennem den af Regeringen indsatte Byfoged, der fra 1868 benævnedes Borgmester, nu helt er traadt i Baggrunden, og at det er de valgte Medlemmer, der ganske er de førende og som paa alle Omraader tager Initiativet til, hvad der skulde udrettes af Arbejde. Dette var ogsaa efter den nye Lov blevet ikke saa lidt udvidet, eftersom de særlige Hverv, der tidligere havde været røgtet af specielle af Byraadet uafhængige Kommissioner saasom Skolevæsenet, Fat-

tigvæsenet o.s.v. nu helt faldt ind under den nye Bystyrelse. Denne bestod 1868 af Snedkermester Bigum, Konsul Grønvold, Brygger Hansen, Vejassistent Hege-
lund, Smedemester Larsen, Købmand Mørkeberg, Farver Petersen og som Repræsentant for Landdistriktet Godsforvalter, Kammeraad Repholt. Borgmester var Justitsraad Tobiesen, den senere Departemantsdirektør og Indenrigsminister.

Byraadet omfattede følgende faste Udvalg. Forvaltningsudvalg, Udvalg for Havnevæsenet, Fattigvæsenet, Skolevæsenet, Brolægnings- og Vejvæsenet, Vand, Mark, Renovations og Belysningsvæsenet.

Stormfloden 1872.

Forinden vi gaar nærmere ind paa Byens Udvikling under Kommunalloven af 1868, vil det være paa sin Plads at omtale den Stormflod, der overgik Byen den 12. November 1872. Allerede aftenen forud begyndte Vandet at stige, men man var endnu temmelig rolig. Kl. 3 om Morgenen gik Vandet imidlertid med rivende Magt ind over de lavt liggende Ejendomme, og op ad Formiddagen stod den halve Del af Byen under Vand. Al Hjælp udefra var af-

skaaret, Kreaturerne var dog tidligere paa Dagen bragt i Sikkerhed, men Vandet steg nu efterhaanden saa stærkt, at man for at redde Beboerne maatte sætte Baade i Gang.

I baad til Apoteket.

Der sejledes helt op forbi Apoteket. Stenpillerne ved Skibsbroen skylledes bort, Jerngelænderet revs i Stykker, og Bølgerne slog op paa Taget af det to Etager høje Havnemagasin. To Skibe sank ved Bolværket, og flere drev op i Alleen til Nysø. Mange Huse i Byen blev ødelagte, en Mængde Bohave og Varelagre tilintetgjordes.

Paa Spadserevejen om Kloster-
nakken blev Granplantningerne og hele Alleen bortskyllede, og Skrænterne førtes Bort; ligesom Søen naaede op over Skraaningen til Kirkegaarden. Skaden, som stormfloden voldede, løb op til 34 120 Rdlr.

Ny Stormflod 1874.

I Februar 1874 hjemsøgte Præstø paany af en Stormflod, men dog af mindre Omfang, idet Vandet kun steg 6 Fod og 1 Tomme over Dagligt Vande, men dog forvoldte en Skade paa ca. 2 000 Rdlr.

Af andre Skader, der overgik Byen i dette Tidsrum, kan nævnes, at Fattiggaarden brændte 1869, men opførtes igen 1881 med tilhørende Arbejdsanstalt paa Grunden bagved den nuværende tekniske Skoles Bygning.

Tiltro til Fremtiden.

De her nævnte Skader kom man dog forholdsvis let over, og det maa fremhæves, at Virkningen af dem paa langt nær kan sammenlignes med de Ulykker, Brandene i Midten af det 18. Aarhundrede voldede. Indbyggerne raadede over langt flere og større Hjælpe-midler, og hvad der var det vigtigste, var besjælede af en langt større Foretagsomhed og Fremskridtsvilje, hvad der gav sig Udtryk i en stærk Lyst til at følge med Tiden.

"Plasket" opfyldes.

Paa saa godt som alle Omraader sker der i dette Tidsrum en Række Fornyelser. Saaledes fortsatte man den allerede tidligere omtalte Opfyldning af "Plasket", og sluttede 1873 et Mageskifte med Baroniet Stampenborg, hvorved de saakaldte Nysøhuse og de Grunde, de var beliggende paa, overgik til Præstø Kommune, der til Gengæld afgav den Strækning,

der laa langs Kysten, fra det Sted, hvor nu Jernbanens Lokomotivremise er bygget og op mod Nord til Stampenborgs Grund. Derved kom Kommunen i Besiddelse af værdifulde Grunde, der kunde tjene til senere Bebyggelse.

Stigende Børnetal.

Paa Grund af det voksende Børnetal skred man ogsaa til en Forbedring af Skolevæsenet. Den gamle Skole paa Hjørnet af Adelgade og Østerbro ombyggedes, nye Lærere ansattes. Allerede i Tresserne var der oprettet en Realskole, der delvis dreves for Kommunal Regning, men efterhaanden udvidedes Byens eget Skolevæsen saaledes, at den ogsaa overtog Realundervisningen, og den nuværende Skolebygning paa Klosterbakken opførtes 1895, opført i én Etage, senere med to.

Skoleinspektør ansættes.

Et Held for Undervisningen var det ogsaa, at det efter nogen Modstand lykkedes at komme bort fra den Ordning, at den ved Præsteembedet ansatte ordinerede Kateket var selvskreven Førstelærer og Leder af Skolen, saaledes at der kunde ansættes en selvstændig Skoleinspektør (senere med Titel af Overlærer) som Forstander for Skolen.

De vaagne Sind.

Hele denne Udvikling af Skolevæsenet, som nu Byraadet tog i sin Haand, er for øvrigt interessant, som den afgiver et godt Eksempel paa, hvor Sindene var vaagne og den gamle ligegyldige Slaphed overfor Byens Sager afløstes af en levende Deltagelse fra Borgernes Side, saa forskellige Meninger gjorde sig gældende. Et stort Parti i Byen var saaledes utilfreds med den eksisterende Realskole, som kun søgtes af Børn af velstillede Forældre og kostede Byen ikke saa lidt mere pr. Barn end den langt talrigere besøgte Almueskole, hvormed den mindre bemidlede Klasse maatte lade sig nøje.

Almueskolen fornyes.

Man fordrede, at der blev sat Top paa Almueskolen ved nogle Klasser, der kunde erstatte Realskolen, saa denne kunde ophæves. Det var altsaa dette Maal, der endelig naaedes, saa at Byen 1911 fik et Tidsvarende Skolevæsen.

Forøvrigt er netop Udviklingen af dette et interessant Eksempel paa, hvorledes Lysten til at deltage i det offentlige Liv efterhaanden var vaagnet i Byen. Tidligere var det kun et Faatal, der havde givet sig af med Byens Sager og i det hele med, det offentlige Liv.

Det lod man skøtte sig selv, som det kunde bedst, og det var forholdsvis faa, der i det hele taget brød sig om at bruge dere Stemmeret.

Bevidsthed om Borgerret.

I Halvfjerdsenerne bliver dette anderledes. *Den* storpolitiske Kamp om Parlamentarismen – for og imod Estrup, som den lidt efter lidt tilspidsede sig, eller dybest set mellem Land og By – vakte Bevidstheden om, at man var Borger og skulde bruge sin Borgerret, medens man tidligere under Enevælden var blevet sløvet og i passiv Ligegyldighed lod dem regere, som Kongen i sin Visdom havde sat dertil.

Fra det storpolitiske Liv og Deltagelsen heri strakte efter haanden Interessen sig ogsaa til det kommunale. Spørgsmaalet om Folkestyre og Folkevel eller autoritært Styre slog lidt efter lidt ned i Sindene.

Skoled debat skaber fløje.

Som sagt er Skolevæsenets Ordning et Vidnesbyrd herom. Det tilspidsede sig i meningsudvekslinger til at dreje sig om, hvorvidt den bestaaende Realskole skulde bevares som en selvstændig Institution, eller den burde indlemmes i Folkeskolen som et afsluttende

Led af denne.

Paa Bunden af Sagen laa tydeligt nok det over alt herskende spørgsmaal om Demokrati eller ikke Demokrati, og eftersom Tiden gik, blev det mere og mere almindeligt, at der toges Parti for eller imod, selv i Sager, hvor man skulde synes, at det ikke var nødvendigt.

Byens mange Aviser.

I Præstø mærkes Delingen af og til ret stærkt. Stemmeafgivningen ved de kommunale Valg bliver livligere. Man tager Parti for og imod hinanden, og der skelnes selv i det daglige Liv til Tider skarpt mellem Højre og Venstre.

Byens Avis "Præstø Amts Avis", der var stiftet og redigeret af Bogtrykker Julius Stilling 1858, fik efterhaanden Karakteren af et rent Venstreblad, og det førte naturligtvis til, at der oprettedes et Organ for Højre under Navn af "Præstø By og Amtstidende". Mellem disse to Blade kunde Tonen nu og da være ret skarp selvfølgelig til Tider af rene Konkurrencehensyn, men ogsaa ofte som Udtryk for forskellige politiske Synspunkter indenfor Borgerskabet.

Venstre vinder frem.

I det store og hele er der ingen Tvivl om, at den største Del af Præstø Borgere var højreorienterede, men ved enkelte politiske Valg som f.eks. ved Folketingsvalgene 1873, kom dog Stemmeafgivningen til at staa ret lige. Der afgaves nemlig da af Bystemmer 63 for Højre, men ikke mindre end 51 for Venstre.

Venstrebladet forholdes nyt.

Den Slags Valgresultater var selvfølgelig ikke skabte til at dumpe Modsætningerne indenfor Byen, og en Gang imellem mærkes da ogsaa den gensidige Irritation ret tydeligt. Den kom bl.a. til Orde derved, at Borgmesteren Malling Holm, som var skrap Højremand, ligesom forøvrigt den førende Del af Borgerskabet, ikke lod offentlige bekendtgørelser komme frem i Venstrebladet, men kun i Højreorganet og desuden supplerede Offentliggørelsen ved Trommeslag gennem Byen. Det nyttede ikke, at Venstrebladet "Præstø Amts Avis" klagede og hævdede, at det var Byens mest udbredte og læste Blad, og at der ikke var nogen, der hørte efter Trommeslagerens Oplæsning, da denne som Regel kun drejede sig om Salg af Fisk. I Malling Holms Tid kom der ingen officielle Avertissementer i Venstrebladet.

Fremskridt trods Strid.

Selv om Politiken saaledes paa dette Tidspunkt – i Halvfjerdserne og Firserne – spillede en stor Rolle i Byens Liv, maa det dog hævdes, at Byens Sager i det hele skøttedes vel og mærkedes af, at det i al Almindelighed var en Fremskridtsperiode, man levede i. Enten man i politisk Henseende var Højre- eller Venstremand, var de fleste sager, der kom frem og afgjordes af Byraadet, af den Beskaffenhed, at Partispørgsmaalet ingen Indflydelse fik paa Afgørelsen.

Fælles tro på Fremskridtet.

I Virkeligheden gik de herskende Meninger baade i Højre og Venstre i liberal Fremskridts Retning, og det satte sit Spor paa hele det kommunale Arbejde. Man kan roligt hævde, at der intet forsømtes for at følge med Tiden. Man veg aldrig tilbage for at optage Laan, naar det gjaldt om at gennemføre et eller andet Fremskridt, Brolægningen blev efterhaanden bedre og bedre. Selvom det paa enkelte Omraader gik lidt langsomt, naaede man dog efterhaanden med.

Nye kommunale Værker.

1898 fik man saaledes Gasværk, 1905 Vandværk, og 1915 købtes "Præstemarken", der hidtil havde tilhørt sognepræsteembedet, og

indlemmedes i Byen.

Et af de vigtigste spørgsmaal, som var fremme i den offentlige Meningsudveksling var Byens Samkvem med Omverdenen. I Virkeligheden laa Præstø meget afsides, og navnlig var Forbindelsen med Hovedstaden baade vanskelig og langsom. I ældre Tid, da man i det store og hele var henvist til sig selv og nærmeste Omegn, kunde det endda gaa, men værre blev det efterhaanden som den fremskridende Udvikling nødvendiggjorde en mere levende Forbindelse med Omverdenen.

Den nye hurtige Jernbane.

Noget hjalp det, at Banestrækningen København-Korsør aabnedes 1857. Da fik man dog Postforbindelse over Ringsted, og endnu bedre blev det, da Jernbanen mellem Roskilde og Masnedsund byggedes 1872, da man fik Postforbindelse over Lundby. Men netop den hurtige Jernbaneforbindelse gjorde, at Præstø, som laa udenfor, mere og mere maatte føle sig isoleret.

Spørgsmaalet om en Jernbanetilslutning mellem Præstø og Omverdenen blev derfor ogsaa mere og mere brændende, og

især kom det paa Dagsordenen, da den Østsjællandske Jernbane mellem Køge og Faxe blev en Kendsgerning. Nu var Tiden kommen, da der maatte røres ved Sagen. Det gjaldt nu blot om at komme paa det rene med, hvor man skulde søge Tilslutning til det eksisterende Bane-net.

Det svære valg.

1874 nedsatte Byraadet et Udvalg i hvilket H. V. Tolderlund blev den førende Kraft. Der kunde som Sagen laa for Præstøs Vedkommende være Tale om at søge Forbindelse ad tre Veje, enten med en Bane fra Faxe over Præstø til Kallehave og videre over Møen, eller til den sjællandske Sydbane enten ved Lundby, Næstved eller Thureby-Haslev.

Uenighed gør svag.

Der skulde dog gaa 25 Aar inden Jernbaneforbindelsen blev til Virkelighed, væsentligst fordi man ikke kunde blive enig om, hvilken Tilslutning, man skulde vælge, og fordi det viste sig ugørligt at opnaa den Rentegaranti fra Statens Side, som de tidligere Jernbanestrækninger paa Sjælland og Lolland-Falster havde nydt godt af. I Præstø

var Stemningen væsentligst for Tilslutningen Faxe-Præstø-Kallehave, idet man, navnlig fra Tolderlunds Side hævdede, at en Forbindelse med en større By som Næstved vilde føre til, at den store By vandt Fordelen paa den lilles Bekostning.

Da Forbindelsen med Faxe ikke vandt Tilslutning indenfor de mellemliggende Kommuner, og der for en Del gik Politik i Sagen, arbejdedes der en Tid for en Forbindelse med Haslev, men Enden paa spørgsmaalet blev dog, at det var Banen til Næstved, der blev den foretrukne. Den aabnedes 1900 og i 1913 kom Fortsættelsen til Mern.

Investering i fremtiden.

Tilskuddet til Næstved-Præstø-Banen blev for Præstøs Vedkommende paa 100 000 Kr. Det var saaledes i Aarenes Løb ikke faa Penge, Præstø havde maattet rejse for at gennemføre de forskellige Sager af Betydning for Byen. Baa- de Opførelsen af de nye Skolebygninger, Anlæggene af Gas- og Vandværk, køb af Præstemarken, Forbedring af Brolægningen o.s.v. havde maattet bestrides ved Optagelsen af Laan, men *da* de fleste af disse faldt ind under en produktiv Kapitalanbringelse, betød de i Virkeligheden ikke nogen Forringelse af Byens Økonomiske Status.

Stabil Vækst i Økonomien.

Denne kunde opretholdes, fordi Næringslivet og dermed Borger-nes Indkomster var i stadig Stig-ning.

I 1895 var Skatteindtægten i Præstø 466 000 Kr. Ti Aar efter, 1905 var den steget til 521 500 Kr., 1915 til 768 350 Kr., 1925 til 1 982 800 Kr., og den udgjorde i 1945 2 983 600 Kr., en Stig-ning i Løbet af de sidste 50 Aar til mere end det seksdobbelte.

Det gode opland.

Dette skyldes aabenbart en jævn Forøgelse af Velstanden over hele Befolkningen, eftersom der ikke i Præstø findes udprægede Storka-pitalister, men forholdsvis mange med gode Indtægter. Noget Pro-letariat findes i hvert Fald ikke i Præstø. Det er en udpræget Mel-lemstands-By, der i væsentlig Grad har sine Indkomster fra sit Opland. Der findes ingen store Fabrikker eller andre Stor-Virksomheder, men derimod et passende Antal Mellemstands-Forretninger, baade inden for Handel og Haandværk.

En by af Mellemstand.

Aabenbart har vi her den væsent-lige aarsag til, at Befolkningstallet i de sidste Menneskealdrer ikke er steget. Det udgjorde ved Folke-

tællingen 1870 1413 og stod 1940 paa nogenlunde det samme Tal, nemlig 1425. For en Del skyldes det, at Byen savner Udvi-delsesmuligheder, saa at der i Na-bokommunen er vokset en ret talrig "Forstad" op. Nogen særlig Grund til at beklage dette er der næppe saa længe Byen kan vise en sund Økonomisk Fremgang, der har tilladt den at følge med Tiden, maa man hævde, at den er lykkeligere og bedre stillet end mange andre Byer med stor Vækst.

Rolig og stabil Udvikling.

Netop den Omstændighed, at By-ens Befolkning i overvejende Grad hører til Mellemstanden har muliggjort Dannelsen af en solid Borgerstand, der trods politiske Modsætninger kan samle sig i Enighed om at fremme Byens Vel. Den senere Tids Udvikling af det kommunale styre med For-holdstalsvalg og folkevalgt Borgmester har vist, at Byens Borgere uden autoritært Tilsyn er i Stand til at lede deres By ind i en rolig og solid Udvikling. bm

Torvet
1907

Detaljens mester

Torsdag den 24.10. var godt 70 medlemmer og gæster mødt op for at opleve Benny "Antik" fortælle om detaljens mester, Ole Ring, og om hans billeder.

Da vi først havde fået sat tre af bordene ud af mødelokalet og folk var rykket godt tæt sammen på de i hast fremdragne stole kunne forevisningen begynde.

Benny så ikke sig selv som foredragsholder, så vi har valgt at kalde det en forevisning. Uanset navnet var det en hyggelig og god aften.

Diapositiverne med Ole Rings billeder blev suppleret og sammenlignet med helt nye optagelse "on location", så vidt det nu overhovedet kunne lade sig gøre.

Karakteristisk er det, at mange træer og megen grøn beplantning i dag spærrer for udsigten, så man er helt ude af stand til at tage det samme motiv fra samme standplads, som maleren brugte i sin tid.

Netop derfor var de supplerende

billeder, som Ole Hansen havde taget på udmærket måde med til at understrege udviklingen i de ca. 60 år, der er forløbet siden Ole Ring malede sine billeder.

Tubæk Mølledam fyldt op. Skel og markkanter beplantet. Selve møllen naturligvis stærkt forandret, om end den netop i disse år fremtræder mere velholdt end nogensinde gennem de sidste 60 år.

Tubæk Å's gamle tragtformede udløb er blevet båndlagt mellem parallelle bredder holdt på plads af faskiner samtidig med at lave enge er fyldt op og beplantet med træer og buske til et parkanlæg lang åen.

Ja, der er sket utrolige ændringer i byen og dens landskab på de tres år.

Med det store fremmøde blev det nødvendigt at tømme lokalet midtvejs i forevisningen. Kaffe/te eller øl og vand blev indtaget i biblioteket i øvrigt, mens der blev luftet ud og kølet ned i lokalet.

En udmærket aften med god udveksling af meninger og syns-

punkter mellem Benny "Antik", foreviserne og deltagere. Der var delte meninger, om hvorvidt Ole Ring havde "glemt" at male vandtårnet med på maleriet, hvor beskueren står ved Hestehavevej/Østerbro og kigger mod nord mod kirken og Klosternakken.

En stor og mod maleren loyal gruppe var overbevist om, at vandtårnet enten skjulte sig i Klosternakkens trækroner eller bag kirken.

Denne gruppe, som nok var den største er overbevist om, at Ole Ring er detaljens mester og naturligvis ikke har "glemt" vandtårnet. bm

---

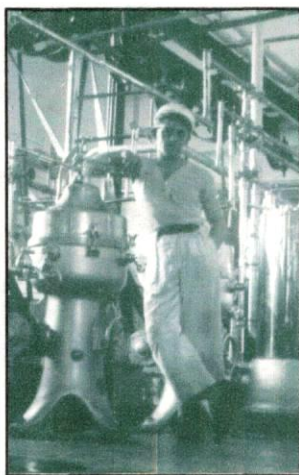
Thorborgs Mejeri

Det hed naturligvis Præstø Mejeri, og det kom til at eksistere i 50 år. Det var Thorborg-familien, der ejede og byggede mejeriet op fra 1915, og det var den samme familie, der måtte erkende realiteterne og beslutte at nedlægge mejeriet efter 50 års drift på et tidspunkt, hvor landbruget i årene efter krigen besluttede at drive kvægløst landbrug og solgte deres dyr.

To generationer havde deres virke på mejeriet og skrev sig således ind i byens historie, som driftige og initiativrige erhvervsfolk.

Torsdag den 21.11 fortalte Poul Thorborg på udmærket måde mejeriets historie for en forsamling på ca. 60 deltagere i Abildhøj-skolens nye café.

Thorborg berettede om hele forløbet fra mejeriets start og udbygning, sin egen grundige uddannelse på Dalum Landbrugsskole og formåede at krydre fortællingen med interessante og morsomme anekdoter. Yderligere fremviste Poul Thorborg remedier fra mejeriets daglige drift.

Poul Thorborg omk. 1950

En levende og fin aften, hvor der blev vist billeder fra kvartaret, selve mejeriet og enkelte fra familiens liv. Supplerende blev vist et par 8 mm film fra 1955 og 1956 med julen som emne, hvori Poul Thorborg også viser, at han er et kreativt menneske med stor interesse i byen i hverdag og fest uden for arbejdstid.

Som et element yderligere havde foreningens kasserer Kim Pedersen stillet billeder til rådighed, der bl.a. viste Kims oldefar på hans jubilæumstur som mælkekusk i 1951 efter 25 år som mælkekusk for Præstø Mejeri.

En god aften med gode indlæg og spørgsmål også fra de fremmødte deltagere. bm

Årets Julekort 2002.

Tag godt imod dem!

God jul
og godt
nytår!